

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum ens & bonum conuertantur secundum supposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Etus participat eam efficientem fm assimilatione
formae tantum; sed finem consequitur res secundum
totum esse inum, & in hoc consistebat rō boni.

Ad v. Dicendum, quod dupliciter aliqua possunt
esse unum in Deo secundum rem. Vno modo, ex
parte eius in quo sunt tantum, & non ex propria
ratione, sicut scientia & potentia. Non enim scien-
tia ex hoc, quod scientia, est idem quod potentia
secundum rem: sed ex hoc quod est diuina, & que
sic sunt unum re in Deo, in creaturis inueniuntur
secundum rem differre. Alio modo, ex ipsa ratio-
ne eorum quae dicuntur esse unum realiter, & sic
bonum & ens sunt unum in Deo realiter; quia de
ratione boni est, quod non differat secundum rem
ab ente, & ideo ubicumque inuenitur bonum, &
ens sunt idem secundum rem.

Ad vi. Dicendum, quod sicut ens est quoddam
essentiale, & quoddam accidentale; ita & bonum
quoddam essentiale & quoddam accidentale, &
eodem modo amittit aliquis bonitatem sicut ef-
fe substantiale, uel accidentale.

Ad vii. Dicendum, quod ex habitudine praedi-
cta contingit, quod bonum secundum rationem
dicatur ens determinare, uel informare.

Ad viii. Dicendum, quod isti rationaliquid
respondet in re. f. realis dependentia eius quod est
ad finem ipsum; sicut est et in aliis relationib. rōnis.

Ad ix. Dicendum, quod quamuis bonum, dicat ali-
quam specialem habitudinem. scilicet: in illa habi-
tudo competit culibet enti, nec ponit aliquid secun-
dum rem in ente. Vnderatio non sequitur.

Ad x. Dicendum, quod rōnibile quamuis con-
uertatur cum homine: tamen addit aliquam natu-
ram extraneam super hominem, quae est preter ef-
fentiam hominis, sic autem nihil potest addi super
ens ut dictum est.

Ad PRIMVM vero, quod in contrarium obli-
tur, cōcedimus: quia bonum secundum quod bo-
num, non addit aliquid secundum rem supra ens.

Secundum vero probat quod nec secundum ra-
tionem, ideo ad secundum dicendum, quod du-
pliciter potest intelligi aliquid sine altero. Vno mo-
do, per modum enuntiandi, dum scilicet intelligitur vnū esse
sine altero, modo quicquid intellectus potest intelli-
gere, sine altero Deus potest facere. Sic autem ens nō
potest intelligi sine bono, ut intellectus intelligat ali-
quid existens nō esse bonum. Alio modo, potest intel-
ligi aliquid sine altero per modum definiēdi, ut scilicet
intelligatur unum non tamen intellectu altero, si-
cut animal intelligitur sine homine, & omnibus
aliis speciebus. & sic ens potest intelligi sine bono.
Nec tamen sequitur, quod Deus possit facere ens
sine bono; quia hoc ipsum quod est facere, est pro-
ducere aliquid in esse.

ARTICVLVS II.

Verum ens, & bonum conuertantur secundum supposita.

Secundo quaeritur, utrum ens & bonum con-
uertantur secundum supposita. & videtur quod
non. opposita enim nata sunt fieri circa idem: bo-
num autem & malum sunt opposita. cum igitur
malum non sit natum in omnibus esse, quia ut Au-
dicit, ultra orbem lunae non est malum, ut quod
nec bonum in omnibus entibus inueniatur, & ita
bonum cum ente non conuertitur.

¶ 2 Pre. Quaecūq; sic se habent, quod vnū ad plu-
ra se extendit quā aliud, nō sunt conuertibilia ad in-
uicem. sed sicut in 4. c. de di. no. dicit Cōmen. maxi-
mus, bonum ad plura se extendit quā ens. extendit
enī se ad nō entia, quae per bonū uocantur in esse.

A ergo bonum, & ens non sunt conuertibilia.

¶ 3 Præ. Sicut Algazel dicit, bonum est perfectio
cuius apprehensio est delectabilis: sed non omne
ens habet perfectionem. materia enim prima non
habet perfectionem aliquam. ergo non omne ens
est bonum.

¶ 4 Præ. In Mathematicis est ens: non autem ibi
est bonum, ut patet per philosophum in 3. Met. ergo bo-
num & ens non conuertuntur.

¶ 5 Præ. In lib. de Causis dicitur, quod prima rerū crea-
tatum est esse: sed secundum philosophum in p̄di-
camentis, prius est a quo non conuertitur conse-
quentia. ergo ab ente non conuertitur consequentia
ad bonum, & ita bonum & ens non conuertuntur.

¶ 6 Præ. Diuisum non conuertitur cum aliquo di-
uisentium, sicut animal cum rationali: sed ens di-
uiditur per bonum, & malum, cū multa entia ma-
la dicantur. ergo bonum & ens non conuertuntur.

¶ 7 Præ. Priuatio secundum philosophum in 4. Meta.
dicitur ens quodam modo: sed nullo modo potest
dici bonum, alias malum cuius ratio in priuatio-
ne consistit, esset bonum. ergo bonum & ens non
conuertuntur.

¶ 8 Præ. Secundum Boetium in lib. de Hebdo. Propter
hoc oīa dicuntur esse bona, quia sunt a bono quod
est Deus: sed bonitas Dei est ipsa sapientia sua, & sua
iustitia. ergo eadē ratione omnia, quae sunt a Deo
essent sapientia & iustitia, quod est iustum. ergo &
primum. quod omnia sunt bona.

SED CONTRA nihil tendit, nisi in suum simile:
sed omne ens tendit in bonum, ut Boetius dicit in li-
de Hebdo. ergo, omne ens est bonum, nec potest
aliquid esse bonum nisi aliquo modo sit. ergo bo-
num & ens conuertuntur.

¶ 2 Præ. A bono non potest aliquid esse nisi bo-
num; sed omne ens procedit a diuina bonitate. er-
go omne ens est bonum, & sic idem quod prius.

RESPON. Dicendum, quod cum ratio boni in
hoc consistat, quod aliquid sit perfectiū alteri
per modum finis, omne id, quod inuenitur habe-
re rōnem finis, habet & rōnem boni. Duo autem
sunt de rōne finis, ut scilicet sit appetitum vel desideratū
ab his, quae finem nondum attingunt, aut sit dile-
ctum & quasi delectabile ab his, quae finem partici-
pāt, cum eiusdē rationis sit tendere in finem, & in
fine quodammodo quiescere: sicut per eandē na-
turam lapis mouetur ad medium, & quiescit in me-
dio. Hae autem duo inueniuntur competere ipsi
esse. Quae nō nondum esse participant, in esse quo-
dam naturali appetitu tendunt. unde & materia
appetit formam secundum philosophum in 1. Physi. om-
nia autem, quae iam esse habent, illud esse suū na-
turaliter amant, & ipsum tota virtute conseruāt.

Unde Boetius dicit in 3. de Consolat. Dedit diuina
prouidentia creatis a se reb hanc uel maximā ma-
nendi causam, ut quo ad possunt naturaliter ma-
nere desideret. Quare nihil est, quod vilo modo
queas dubitare cuncta, quae sunt naturaliter appe-
tere cōstantiam permanendi, deuitareq; pernitē.
Ipsū igitur esse habet rationem boni, unde sicut
impossibile est, quod sit aliquid ens, quod non ha-
beat esse, ita necesse est quod omne ens sit bonū
ex hoc ipso, quod esse hēt: quamuis & in quibus-
dam entibus, multae rationes bonitatis super addant
supra suum esse, quo subsistunt. Cum autem bonum
rōnem entis includat, ut ex praedictis patet, impos-
sibile est aliquid esse bonum quod non sit ens, &
ita relinquatur quod bonum & ens conuertuntur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod bonum & malū
oppo-

Tex. 4.

Prop. 4. iter
opera Arist.
Ca. de prio.

In lian o.
ne quod est
bonum sit a
medio, &
prin.

In lian om-
ne quod est
bonū sit in
rea med. &
prin.

Tex. 81.

Profa. x. non
remoue pri.

Ar. preced.

opponuntur per modum priuationis, & habitus: non tamen oportet, ut cuiuscumque inest habitus, nata sit in esse priuatio. & ideo non oportet, ut in quibuscumque natum est esse bonum, natum sit esse malum. In contrarijs etiam quando vnum inest per naturam alicui, alterum non est natum inesse eidem, secundum phil. in prædicamentis. Bonum autem cuiuslibet entis naturaliter inest, cum dicitur bonum ex ipso suo naturali esse.

Ca. de oppo
a med.

Ad II. dicendum, quod bonum non se extendit ad non entia per prædicationem: sed per causalitatem, in quantum non entia appetunt bonum, ut dicamus non entia ea, quæ sunt in potentia, & non in actu: sed esse non hēt causalitatem, nisi forte secundum rationem cause exemplaris, quæ quidē cā non se extendit, nisi ad ea quæ actu esse participāt.

Ad III. dicendum, quod sicut materia prima est ens in potentia, & non in actu: ita est perfecta in potentia & nō in actu, & bona in potentia, & nō in actu.

Ad IIII. dicendum, quod ea de quibus Mathematicus considerat secundum esse quod habent in re bona sunt. Ipsū n. esse lineæ, vel numeri bonum est: sed a Mathematico non considerantur secundum suum esse, sed solum secundum rationē spēi.

Ar. præced.

Considerat. n. cum abstractione, non n. sunt abstracta secundum esse, sed solum secundum rationem. dictum est autem supra quod bonum non consistit in re aliqua, & ideo rō boni nō competit lineæ, vel numero secundū hoc, quod cadunt in consideratione mathematica, quibus lineæ & numerus bona sunt.

Ad V. dicendum, quod ens non dicitur esse prius bono illo modo dicendi, quem obiectio tangit: sed alio modo, sicut absolutum respectiuo.

Ad VI. dicendum, quod aliquid potest dici bonum & ex suo esse, & ex sua proprietate, vel habitudine superaddita: sicut dicitur aliquis homo bonus, & in quantum est iustus, & castus, vel ordinatus ad beatitudinem. Ratione igitur primæ bonitatis ens conuertitur cum bono, & e conuerso: sed ratione secundæ bonum diuidit ens.

Ad VII. dicendum, quod priuatio non dicitur ens naturaliter, sed solummodo ens rationis, & sic est bonum rationis. Nam priuationem cognoscere, & quæcumque tale bonum est, & mali cognitio secundum Boetium bono deesse non potest.

Loco citato
in arg. 8.

Ad VIII. dicendum, quod secundum Boet. aliquid dicitur esse bonum ex ipso suo esse: sed iustum dicitur esse ratione alicuius sue actionis. Esse autem in omnia, quæ a Deo procedunt, diffunditur: non autem omnia participant illud agere, ad quod iustitia ordinatur. Quamuis enim in Deo sit idem agere quod esse, ac per hoc sua iustitia sit sua bonitas, tamen in creaturis est aliud agere & aliud esse. unde esse potest communicari alicui, cui agere non cōcatur, & quibus utrumque communicatur, non sunt idem in eis agere, quod esse. unde homines qui sunt boni & iusti, sunt quidē boni in quantum sunt, non autem iusti in quantum sunt, sed in quantum habent habitum quandam ordinatum ad agere, & similiter potest dici de sapientia, & alijs huiusmodi. Vel dicendum secundum eundem, quod iustum & sapiens & alia huiusmodi sunt quædam specialia bona, cum sint quædam speciales perfectiones, bonum autem aliquid perfectum absolute designat: Ab ipso igitur Deo perfecto procedunt res perfectæ, non eodem modo perfectionis, quo Deus perfectus est, quia quod sit, non est secundum modum ageris, sed secundum modum facti, nec omnia quæ a Deo p-

fectionem recipiunt eodem modo recipiunt, & ideo sicut Deo, & creaturis omnibus commune est esse perfectum absolute, non autem est esse perfectum hoc vel illo modo, ita Deo cōuenit esse bonum & omnibus creaturis: sed habere hanc bonitatem quæ est sapientia, vel quæ est iustitia, non oportet, quod sit omnibus commune: sed quædam Deo tantum conueniunt, ut aternitas & omnipotentia: quædam uero quibusdam creaturis & Deo ut sapientia, & iustitia, & alia huiusmodi.

ARTICVLVS III.

Verum bonum secundum rationem sit prius, quam bonum. Tertio queritur, utrum bonum secundum rationem sit prius quam verum, & videatur sic. Illud enim quod est in re, est prius quam id, quod est in apprehensione tantum, eo quod apprehensio nostra causatur & mensuratur ex rebus, sed secundum Philosophum in 6. Meta. bonum est in rebus, verum autem in mente. ergo bonum est prius quam verum secundum rationem.

¶ 2 Præ. Prius est aliquid in se perfectum secundum rationem, quam sit alterius perfectum: sed bonum dicitur aliquid in quantum est in se perfectum, verum autem in quantum est perfectum alterius, ergo bonum est prius, quam verum.

¶ 3 Præ. Bonum dicitur per ordinem ad causam finalem, uerū autem in ordine ad causam formalem: sed causa finalis est prior causa formalis, quia finis est causa causarum, ergo bonum est prius, quam verum secundum rationem.

¶ 4 Præ. Particulare bonum posterius est, quam bonum uniuersale: sed uerum est quoddam particulare bonum, est enim bonum in intellectu, ut dicit Phil. in 6. Eth. ergo naturaliter bonum est prius secundum rationem, quam uerum.

¶ 5 Præ. Bonum habet rationem finis, finis autem est prius in intentione ergo intentio boni est prior intentione veri.

SED CONTRA. Bonum est perfectum affectus, uerum autem intellectus: intellectus autem naturaliter precedit affectum, ergo & uerum bonum.

¶ 2 Præ. Quanto aliquid est immaterialius, tanto est prius: sed uerū est immaterialius quam bonum, quia bonum in rebus naturalibus inuenitur, uerū solum in mente immateriali, ergo uerum est naturaliter prius bono.

RESPON. Dicendum, quod tam uerum quam bonum, sicut dictum est, habent rationem perfectionum, sine perfectionum. Ordo autem inter perfectiones aliquas potest attendi dupliciter, modo, ex parte ipsarum perfectionum: alio modo, ex parte perfectibilium. Considerando ergo uerum & bonum secundum se, sic uerum est prius bono secundum rationem, cum sit perfectum alicuius secundum rationem speciei; bonum autem non solum secundum rationem speciei, sed secundum esse, quod habet in re, & ita plura inueniuntur in se ratio boni quæ ratio ueri, & se habet quoddammodo per additionem ad illa. & sic bonum præsupponit uerum autem præsupponit unum, cum ueri ratio ex apprehensione intellectus perfectiatur, unum quodque autem intelligibile est in quantum est unum. Qui enim non intelligitur, nihil intelligit, ut dicit Philosophus in 4. Metaph. unde istorum nominum transcendentium talis est ordo, si secundum se considerentur, quod post ens est unum, deinde uerum, deinde post uerum bonum. Si autem attendatur ordo inter uerum & bonum ex parte perfectibilium, sic bonum est naturaliter prius, quam uerum.